

Læreplan i musikk, samisk plan

Gjelder fra 01.08.2006

Gjelder til 31.07.2021

Utgått

Formål

Musikken er i oss og rundt oss, og alle mennesker har en form for musikalitet og musikkpreferanse. Vi kan bære en melodi, en tekst eller en joik med oss overalt, og på den måten kommunisere ved å motta og formidle stemninger, tanker og følelser som handler om våre liv. Musikken knytter oss til kultur, tradisjoner og miljøer og inngår i et system for meningsformidling og kommunikasjon. Musikk kommuniserer også på tvers av kulturer, landegrensener og tidsepoker og fremmer forståelse, toleranse og respekt mellom folkeslag og nasjoner.

Som et allmenndannende kunstfag skal musikkfaget gi elevene grunnlag for å kunne oppleve, reflektere over, forstå og ta del i musikalske uttrykk. Som et skapende fag skal musikkfaget gi grunnlag for utvikling av kreativitet og skapende evner slik at elevene blir i stand til å skape musikalske uttrykk ut fra egne forutsetninger.

Musikkfaget vil være en viktig arena for kunst og kulturopplevelser. Musikkopplevelsen er ikke bare intuitiv, for kjennskap til musikk, kunnskap om musikk, utvikling av musikalske ferdigheter og refleksjon om musikk danner grunnlag for musikkopplevelsen.

Faget skal være med på å bevisstgjøre elevene på en positiv måte om egen identitet og kultur i et flerkulturelt samfunn og i det internasjonale samfunnet. Samisk, norsk og andre kulturers musikk inngår i faget. I arbeid med musikk skal elevene få innsikt i og erfaring med sjangerbredde og musikalsk mangfold slik at de kan beholde og utvikle en kunstnerisk formidlingsevne gjennom musikk. Dette skjer gjennom utøvende og skapende arbeid i samvær og samspill med andre, men også individuelt. I samhandling med andre utvikles respekt for det særegne, samtidig som det gir muligheter for nye musikkuttrykk. I musikkfaget skal samvær og samhandling balanseres mot mestring på en slik måte at elevene på alle årstrinn oppnår kvalitet i musikkutøvelsen på det nivået de befinner seg.

Gjennom musikkopplæringa skal elevene få anledning til å oppleve, forstå og vurdere forskjellige musikalske uttrykk for å kunne ta del i og gjøre seg nytte av det brede musikktilbudet som finnes i deres hverdag. Den kompetansen elevene får gjennom musikkfaget skal bidra til at de når skolens mål om å utvikle seg til skapende og integrerte mennesker.

Musikkfaget spiller en sentral rolle i en tilpasset opplæring i en inkluderende skole. Gjennom utfoldelse ut fra egne forutsetninger er faget med på å fremme kreativitet og musikkglede og gi grunnlag for videre utvikling. Faget skal gi innsikt og motivasjon slik at elevene kan gjøre valg som kommer individ og samfunn til gode.

Samarbeid med musikere og kunstnere og med kulturorganisasjoner og -institusjoner, muliggjør møter med kunstuttrykk av høy kvalitet, og gir elevene anledning til å være medskapende i arbeids- og formidlingsprosessen. Musikk knytter estetikk og teknologi sammen og vil naturlig kunne inngå i andre fags arbeid med teknologi og design.

Hovedområder

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål innenfor.

Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng. Måloppnåelse på ett område utvikler samtidig kompetanse på de andre.

Musikk har kompetansemål etter 2., 4., 7. og 10. årstrinn i grunnskolen.

Oversikt over hovedområder:

Årstrinn	Hovedområder		
1. - 10.	Musisere	Komponere	Lytte

Musisere

Hovedområdet *musisere* har musikkopplevelse som faglig fokus. Hovedområdet omfatter praktisk arbeid med joik, sang, spill på ulike instrumenter og dans, innenfor ulike musikalske sjangere og uttrykk på alle årstrinn. Dette innebærer bruk av musikkens grunnelementer (puls, rytme, tempo, klang, melodi, dynamikk, harmoni og form), trening av musikalsk hukommelse og forestillingsevne og musikkorientering i praksis. Sentralt i dette hovedområdet står øving, musikalsk kommunikasjon, samspill, samhandling og formidling.

Komponere

Hovedområdet *komponere* har musikkopplevelse og musikalsk skaping som faglig fokus og omfatter skapende arbeid med musikk og dans innenfor varierte uttrykk. Her inngår å utforske og eksperimentere med musikkens grunnelementer, utforske stemmen, sette sammen musikalske forløp i lyd og bevegelse, skape egne musikalske uttrykk. Dette innebærer bruk av musikkens grunnelementer på varierte måter, oppøving av musikalsk hukommelse og forestillingsevne og trening i musikalsk kommunikasjon og formidling. Ulike musikkinstrumenter og digitale verktøy anvendes både i musikalsk skaping og til opptak og bearbeiding av lyd og musikk til egne komposisjoner. Komponere omfatter også musikkorientering og refleksjon om musikk og musikalske erfaringer.

Lytte

Hovedområdet *lytte* har musikkopplevelse og refleksjon som faglig fokus. Å kunne lytte er en grunnleggende forutsetning både for musikkopplevelse og for egen utøvelse, alene og i samspill med andre. Et samfunn med overflod av lyd og musikk krever musikalsk skjønn og vurderingsevne hos den som lytter. Hovedområdet omfatter utvikling av følsomhet for musikkens grunnelementer og ulik bruk av disse og kjennskap til og fortrolighet med ulike former for musikk. Her inngår arbeid med samisk musikk og annen musikk (barnesangkultur, folkemusikk, kunstmusikk, improvisert og rytmisk musikk fra ulike kulturer).

Musikalsk mangfold og sjangerbredde som ivaretar hovedlinjer innenfor ulike musikalske sjangere, utgjør således en faglig kjerne i dette hovedområdet på alle årstrinn. Musikkorientering inngår også i kunnskapsgrunnlaget i dette hovedområdet og omfatter både musikkteoretiske emner og musikk sosiologiske temaer knyttet til musikkens bruk og funksjon i ulike samfunn i fortid og nåtid. Slik kan hovedområdet lytting bidra til å gi dybde og perspektiv til arbeid med å musisere og komponere, og hovedområdene i musikkfaget utfyller hverandre i en dynamisk helhet, der måloppnåelse på ett område samtidig utvikler kompetanse på et annet.

Timetall

Timetall oppgitt i 60-minutters enheter:

BARNETRINNET

1.-7. årstrinn: 285

UNGDOMSTRINNET

8.-10. årstrinn: 83 timer (85 timer for de som fullfører 10. årstrinn våren 2014)

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I musikk forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg muntlig innebærer å synge, joike og komponere ved å eksperimentere med stemmen og delta i samspill og vokal framføring. I tillegg dreier det seg om å kunne sette ord på hva en hører og selv ønsker å uttrykke og å formidle egne musikkopplevelser og refleksjoner om musikk som fenomen.

Å kunne uttrykke seg skriftlig i musikk innebærer blant annet bruk av ulike former for notasjon. Dette er nødvendige verktøy både som støtte til musikalske forløp, som ledd i improvisasjons- og lytteøvelser og for å kunne nedtegne og ta vare på egenkomponert musikk og dans. Skrivning benyttes til å eksperimentere med språklig rim, rytme og klang og til å formidle musikalske opplevelser, ideer og formuttrykk og å reflektere over kunnskap i faget.

Å kunne lese i musikk dreier seg om å kunne tolke og forstå ulike musikalske uttrykk, symboler, tegn og former for notasjon. Evne til å konsentrere seg over tid er en viktig forutsetning for lesing. Gjennom lytting, musisering og tolkning av musikalske uttrykk og symboler gir musikkfaget viktige bidrag til dette. Lesing av tekster vil være av betydning som grunnlag både for ens egen komponering og som en kilde til refleksjon.

Å kunne regne i musikk innebærer å bli kjent med musikkens grunnelementer og ulike musikalske mønstre, variasjoner og former og å kunne beregne tid og rom i musikalske og kroppslige uttrykk. Gjennom gjenkjennelse og anvendelse av musikkens grunnelementer utvikles forståelse for hvordan ulike mønstre og strukturer preger kunstneriske og musikalske uttrykk.

Å kunne bruke digitale verktøy i musikk dreier seg om utvikling av musikkteknologisk kompetanse knyttet både til lytting, musisering og komponering. I musikkfaget inngår blant annet bruk av opptaksutstyr og musikkprogram for å sette sammen og manipulere lyd til egne komposisjoner. I denne sammenheng inngår også kjennskap til kildekritikk og kunnskap om opphavsrett knyttet til slik bruk av musikk.

Kompetansemål

Etter 2. årstrinn

Musisere

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke stemmen variert i ulike styrkegrader og tonehøyder
- imitere rytmer og korte melodier i ulike tempi, takt - og tonearter
- improvisere enkle stemmer og rytmer etter gehør
- delta i leker med et utvalg av joiker, sanger, rim, regler og sangleker
- delta i framføring med sang, samspill og bevegelse

Komponere

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- sette sammen musikalske grunnelementer som klang, rytme, dynamikk og melodiske motiver til joiker eller andre små komposisjoner

- utforske ulike musikalske uttrykk gjennom å improvisere med lyd og bevegelse

Lytte

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjenkjenne og samtale om et utvalg av dyrejoiker
- samtale om et musikkstykkets klang, melodi, rytme, dynamikk og tempo
- gjenkjenne lyden av og kunne navn på noen instrumenter
- samtale om egen bruk av musikk og egen musikksmak
- gi uttrykk for opplevelser gjennom språk, dramatisering og bevegelse
- lytte til og samtale om lyder i dagliglivet

Etter 4. årstrinn

Musisere

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- joike et utvalg joiker
- imitere og improvisere over enkle rytmer ved hjelp av stemmen og instrumenter
- spille enkle ostinater og melodier etter gehør
- syngre et utvalg av samiske og norske sanger og salmer og sanger fra andre kulturer med fokus på intonasjon
- danse et utvalg norske og internasjonale folkedanser

Komponere

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- eksperimentere med joiker, joiketekster og instrumenter for å forsterke eller stilisere særtrekk ved joiker
- komponere melodier og lydillustrasjoner til tekster og lage egne tekster til musikk
- improvisere dans og bevegelse og samtale om hvordan dans kan illustrere et musikalsk forløp

Lytte

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjenkjenne et utvalg joiker fra ulike områder i Sápmi/Sábme/Saepmie, og fortelle om joikens bruksområde og funksjon
- gjenkjenne og beskrive klang, melodi, rytme, dynamikk, tempo og form
- gjenkjenne norsk folkemusikk og folkemusikk fra andre kulturer
- gjenkjenne lyden av og navngi sentrale blåse-, strenge- og slagverkinstrumenter
- samtale om musikkopplevelser, om ulik bruk av musikk og om særtrekk ved enkelte musikksgangere

Etter 7. årstrinn

Musisere

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- joike et utvalg dyre-, person- og stedsjoiker, og syngre sanger og salmer fra ulike områder i Sápmi/Sábme/Saepmie

- oppfatte og anvende puls, rytme, form, melodi, klang, dynamikk, tempo og enkel harmonikk i lytting og musisering
- syngte unisont og flerstemt i gruppe med vekt på intonasjon, klang og uttrykk
- framføre sanger fra eldre og nyere tid og fra forskjellige tradisjoner og kulturer
- beherske enkelt melodispill etter gehør og enkle harmoniske og rytmiske akkompagnement
- delta i noen danser fra ulike land

Komponere

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- improvisere med stemme og instrumenter med utgangspunkt i enkle rytmiske, melodiske og harmoniske mønstre
- uttrykke egne ideer, tanker og følelser gjennom bevegelse og dans
- lage egne komposisjoner med utgangspunkt i enkle musikalske former og motiver og bruke grafisk notasjon til å lage skisser av komposisjonene
- lage joiker eller andre komposisjoner og gjøre lydopptak ved hjelp av digitale verktøy

Lytte

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- samtale om hvordan bruk og funksjon av joik og annen musikk har endret seg gjennom tidene.
- gjenkjenne musikk fra historiske hovedepoker i kunstmusikken
- gjenkjenne musikk fra forskjellige kulturer og diskutere særtrekk ved urfolkemusikk, annen folkemusikk og rytmisk musikk
- gi uttrykk for opplevelser i møte med verker av sentrale komponister fra kunstmusikken
- gjenkjenne klangen til og benevne instrumenter fra urfolkemusikk
- samtale om hvordan musikk både er et kunstnerisk uttrykk og en kommersiell vare

Etter 10. årstrinn

Musisere

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- framføre et repertoar av joiker og sanger og eksperimentere med å modernisere joik eller annen folkemusikk
- bruke musikkens grunnelementer, symboler for besifring og akkordprogresjoner i spill på instrumenter
- øve inn og framføre et repertoar av musikk og dans fra ulike sjangere med vekt på rytmisk musikk
- bruke relevante faglige begreper i presentasjon av et arbeid med selvvalgt musikk

Komponere

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke elementer fra joike- og salmetradisjonen til å illustrere historiske ritualer, myter, hendelser eller fortellinger gjennom musikk
- improvisere over et eksisterende musikalsk materiale som inspirasjon for egne komposisjoner
- notere egenprodusert musikk ved hjelp av grafisk eller tradisjonell notasjon
- bruke digitalt opptaksutstyr og musikkprogram til å manipulere lyd og sette sammen egne komposisjoner ut fra egne musikkpreferanser
- gjøre rede for regler for opphavsrett knyttet til bruk av musikk

Lytte

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beskrive hvordan den samiske musikken og dens historie er knyttet til samisk fortellertradisjon, historie, mytologi og kristendom
- gjenkjenne og beskrive musikalske stiltrekk fra improvisert musikk og rytmisk musikk
- gjenkjenne og benevne forskjellige instrumenter og ensembler innenfor ulike sjangere
- uttrykke og formidle refleksjon om musikk som kunst- og kulturuttrykk og som underholdnings- og forbruksvare
- gjøre rede for hvordan musikk gjenspeiler trekk ved samfunnsutvikling og ungdomskultur og hvordan dette kan komme til uttrykk gjennom ulike former for nyere samisk musikk, rytmisk musikk og andre kulturers folkemusikk

Vurdering

Bestemmelser for sluttvurdering:

Standpunktvurdering

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn eller på det trinnet faget avsluttes.	Elevene skal ha én standpunktkarakter.

Eksamen for elever

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn eller på det trinnet faget avsluttes.	Elevene har ikke eksamen.

Eksamen for privatister

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn eller på det trinnet faget avsluttes.	Det er ikke privatistordning i faget

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskrift til opplæringsloven.